Број 201. У Новом Саду, у понедељак 17. (30.) септембра 1912. Година XLVII.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 К 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 25 п. за четврт године 9 К 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 2[illegible].

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрација »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Куд залута?!

— На адресу епископа Змејановића. —

И угледа света посланица епископа Змејановића његовом подручном свештенству. У тој посланици има свега и свачега: бесмисленог и језујитског, испретураног и несређеног, само нема оног, што би се имало очекивати од српског епископа, нема искрености ни љубави према свештенству и народу.

Иако тврди, да православна црква учи љубави и међусобном поверењу и поштовању, ипак звони на узбуну и зове свештенике у борбу против — *народа*. Епископ Змејановић хоће да створи касту, фалангу своју која ће му уз бок стајати и бранити укидање автономије, које је „висока угарска влада“ (тако ју назива „одважни“ епископ) извела, па труби на све стране, како су римокатолик Лукач и протестант Тиса „спасли“ каноне, па укинули „протестантску“ автономију, а при том узвикује језујитски: „Који од вас (т. ј. свештеника) мене изневери, изневерио је светитеља Саву (зар баш тако?!), изневерио је самога Господа Исуса Христа (и рече, а не поцрвене!) и што му ја не бих хтео учунити, учиниће му Господ на страшном суду (је л' то баш озбиљно?), на ком неће дволичење од помоћи бити (а како стоји с дволичењем епископовим?), на ком ће свако дело изаћи на видело (Змејановићево је већ изашло на видело!) Љубазни моји не заборавите, да се мрети мора и да смрт долази, кад јој се и не надаш. (А зар Змејановић држи, да њему не ће доћи смртни час?!)

Тако искрено не би писао ни потписао ни Игнац Лојола, некадашњи старешина језуитски. Зар који се не држи епископа Змејановића, тај да изневери светитеља Саву, па Исуса Христа?! О нескромности, о заблудо! Змејановић и светитељ Сава, Змејановић и Исус Христос. Па уз то суђење на страшном суду због — Змејановића! Не, не, о Змејановићу, Ви сте заблудили, па помолите се Богу, да Вам опрости.

Ну није то доста епископу. Зна он још и горе. Он баца анатему на српску интелигенцију. Криво му је што интелигенција српска не ће, да води рат против брата, па вели: „брат је мио, које вере био“, а то је, да је сваки Србин — ма које вере био — брат, а не туђин. Човек, који треба, да проповеда љубав и човекољубље, љути се, кад Србин Србина братом зове.

Па и даље иде епископ Змејановић у посланици својој. Он вели, да су „народне вође давно већ скројиле лутеранску капу и калвински плашт“, па додаје, да народне вође треба, да запитају „српски народ, би ли познао св. Саву у тој капи и у том плашту“. А чим доказује епископ Гаврило то „протестанство“ и „калвинизам“? Ничим, ал' је јасно, да је њему криво, што је српски народ учествовао у управи спољашње цркве и школској управи и што хоће то своје право и да одржи.

И у прошлости је српски народ учествовао у тој управи, те источни патријарси нису се томе противили, па су шта више у својој окружници свим православним хришћанима света од 6. маја 1848. рекли, да је „*чувар благочестија само тело цркве, т. ј. сам народ*“, чиме су по речима познатог канонисте др. Милаша исказали једну *основну истину прав. цркве и одредили сав значај права народа у цркви*. Па и епископу Змејановићу није била срп. нар. црк. автономија протестантска или калвинска кад га је српска народна радикална странка бирала у саборски одбор, па кад га је шта више изабрала и за патријарха српског. Све је то било тада у складу с канонима, све је то било добро и правилно, па би се сматрао и правилно изабраним патријархом, да је нешто био потврђен, као што није. Па не смета му ни то, што је и данашњи патријарх изабран у сабору, где је велика већина световњака. И није тада било криво епископу Змејановићу, што су свештеници били чланови појединих политичких странака. А сада, кад мисли, да су епископи са српским патријархом све и сва у српској автономији, хоће да дигну своју руку на свештенике и да их прогони, јер им довикује; „Љубазни (лепа љубазност), данас више не молим као духовни отац, него *одлучно наређујем као ваш законити епископ, да ни један од вас не сме бити члан ни једне партије*“. А то тобож зато чини, што се до сад „по очинској љубави много снисходио и ограничио се на савет и мољење у тврдој нади, да ће партизанство престати, „у којим речима се огледа претварање и неискреност епископа Змејановића, јер њега није руководила очинска љубав према свештенству тада, кад му је право било, што су свештеници чланови појединих политичких странака, већ му је то тада ишло у рачун. Па с тога је данас за највећу осуду, кад он данас прети свештенству и хоће да му забрани, да се послужи својим држављанским правом и тражи од њега изјаву у року од десет дана, да се одрекло политичких странака.

А шта тек да рекнем о ономе, како Змејановић брани укидање автономије? Он вели: „Висока угарска влада није уништила автономију, него је положила и затрпала грдну бруку наше интелигенције, суспендовала је једну уре бу, која се близу четрдесет година у привремености држала. Наша интелигенција на толиким црквеним саборима (а зар нису били и народни?) и низом толиких деценија није била у стању, да коначно среди прилике у автономији.“ Зар тешка повреда, коју је угарска влада нанела нашој автономији, не значи укидање автономије у највећем делу њеном, него је тобож угарска влада затрпала грдну бруку наше интелигенције. А и зар укидање једне важне уредбе, као што је саборско устројство, значи само суспензију, а не уништење, и то уништење незаконитим неуставним путем?! И зар је саборско устројство привремено донесено било? Да, да, данас епископу Змејановићу укидање автономије не значи ништа, сву борбу народне интелигенције за автономију своди на бруку; саборско устројство, на темељу којег је сабор њега бирао за српског патријарха, назива привременим, и криви народ, а не угарску владу, што се автономија није могла коначно да среди.

После свега и опет кажем:

ПОДЛИСТАК.

РАДЕ ВУЧИНИЋ, (10)

први српски посланик у Француској.

За чудо исплата гратификације, како се новчана припомоћ званично називала, зависила је од Наполеона, који се у то доба налазио у Вилни, у Русији. У септембру *збио се пожар Москве*, а од 19—22. октобра морадоше се Французи из ње повући. *Сам је Наполеон морао Москву напустити, која се у пламено море претворила и све сажегла, што није камен и стена било.* Дана 26. новембра била је пропаст на Березини. Од уласка у Русију, па до прелаза преко Березине, погинуло је, смрзло се и утонуло од 600 хиљада војника близу 400 хиљада. Катастрофа била је *једна од настрашнијих у историји човечанских догађаја*. Куге и пожари, војне и катастрофе прошлих времена биле су спрам ове погибије играчка *И у том добу решава Наполеон најмање ситнице финанцијалне.* У Вилни подноси му херцег од Басана извештај о Ради Вучинићу и тражи за овог припомоћ од 6000 франака, док су хиљаде француских лешева, рањеника и бегника, по непрегледним равницама руским лежали, са њима и други народи, који су се Наполеону морали придружити као помоћна војска, да Русију сатру и покоре.

Но Наполеон је ову голему несрећу сматрао само као „локалну“ и спремао се, да се у Француску врати, да нову војску и нових 500.000 људи крене да руску недаћу поправи...

Као што је познато, цар је катастрофу у Русији преживео. Концем 1812. био је он опет у Паризу и ту решавао све ствари, као обично. Помутио му се поглед, па је држао, да је све могуће што су и најобичнији људи видели, да је немогуће. Он је био уверен, да ће у пролеће 1813. толико војске скупити, да ће моћи пропалој армади у Русији у помоћ притећи и одлучити у своју корист. За чудо тога су мнења многи и у Паризу били, који су били уверења, да цар не може никад бити побеђен и да никада не може пропасти. Шта је то значило, пропала војска? Француска је могла нову војску на ноге дићи! То је држао и заступник српске државе у Паризу, који није имао мере за војничка подузећа и увек држао, да срећа јунаке не напушта. Ни у једној ноти из године 1812. не додирује он несрећу, која је Француску снашла у Русији. Да ће нова војска недаће накнадити, о томе није сумњао. Шта се у народу осећало, то се у престоници није знало. *Јавног мњења у нашем смислу није било.* Оно ће избити тек касније елементарном бујношћу и пренеразиће и самог императора, који је народно стрпљење до крајности потцењивао и ногама газио.

Вучинић је међутим ишао у министарство иностраних дела, *говорио и писао о српској ствари или рецимо српском проблему и молјакао за новчану помоћ*. Из једног званичног рапорта од 8. фебруара 1813. без сумње од министра достављеном му (нема потписа), разабирамо, какве су његове новчане прилике биле. Ту видимо, да је брзо по свом доласку у Париз почео добивати француску субвенцију. Очевидно је знао цара и министра иностраних дела за српску ствар заинтересовати. Тако је добио у јуну 1810. своту од 6000 франака; 5. јануара 1811. добио је 3000 франака, а почетком 1812. 6000 франака. Добио је укупно 15 хиљада франака.

Изгледа, да му српска влада није ништа шиљала, јер се он непрестано тужио, да од те стране ништа не добива („aucun secours“), и да живи од милости Његовог Величанства. Болест га је много коштала, која је била тешка и дуготрајна. Сада у фебруару 1813. вели извештај даље, има око 8000 франака дугова, од којих су неки извршиви, без да је могуће наћи за исте покрића. Рапорт хвали Вучинића, да су му извештаји били ваљани, да је био

Господине епископе Змејановићу, Вас сте заблудили, па помолите се Богу, да Вам опрости.

Др Жарко Миладиновић.

Нова изјава грофа Берхтолда.

Поводом говора појединих делегата узео је поново реч аустроугарски министар спољних послова, гроф Берхтолд. Посету француског министра председника Поанкареа у Русији и руског министра спољних послова Сазонова сматра он у првом реду као акт учтивости, а те посете ће допринети, да се постигне споразум између европских великих сила у погледу Балкана. Иако су европске државе подељене на две групе, то не значи, да оне стоје једна према другој као противнице. Он се заузима за одржање данашњег стања на Балкану. Није се отимао да води прву реч у источном питању, него је радио да све велике силе придобије за споразум гледе решења источног питања и осигурања мира. То се може постићи, ако водимо рачуна о осећајима Турске, али у исти мах да се задовоље хришћански народи у њој и тако мир обезбеди. Крамаржу, који је тражио, да дипломација не пречи балканске државе у нападају на Турску и у подели турских земаља, одговорио је Берхтолд, да његова политика иде за одржањем садашњег стања, па је према томе противан, да балканске државе нападну Турску.

Ова је изјава врло значајна, јер је Берхтолд тиме отворено признао, да је противан ширењу балканских држава на рачун Турске. Он је само за реформе у Албанији и Мађедонији (а Стару Србију и не спомиње!) То значи, да Аустроугарска неће дозволити балканским државама да поделе Турску, као што је Крамарж предложио, него или ће остати садашње стање — или ће Аустроугарска метнути шаке на Албанију. Можда ће Бугари добити какав мршав залогај, али Србији се неће дати ништа. Зато је Берхтолд утопио Стару Србију у Албанију и Мађедонију. Да се гроф Берхтолд слаже у свему са кнезом Карелом Шварценбергом, који је отворено изјавио, да се Србија и Црна Гора не смеју ујединити, види се по томе што он *са задовољством* узима на знање Шварценбергову изјаву гледе одржања мира и не одбија одлучно оно, што је Шварценберг предлагао. Берхтолд је додуше изјавио, да он не може поћи за Шварценбергом, који је предлагао, да Аустроугарска оружаном руком спречи уједињење Србије и Црне Горе, али не зато што он мисли, да ће Аустроугарској и осталим великим силама поћи за руком, да не дође до тога, да се Аустроугарска мора умешати. Берхтолд је дакле признао, да се он слаже са Шварценбергом, само се нада, да неће доћи до тога, да Србија и Црна Гора прошире своје земљиште. Увијено је ипак потврђено, да Аустроугарска не пристаје на уједињење Српства на Балкану и да је спремна спречити га и оружаном акцијом.

У погледу Дарданела изјавио је Берхтолд, да Русија не мисли потрзати то питање, које се у првом реду тиче Турске, а тек у другом реду Европе. Пошто је то питање уређено међународним уговором, то се оно не може сада решити без пристанка свих држава, које су потписале тај уговор. Аустроугарска је пак задовољна са садашњим стањем, дакле противна је, да се руским ратним лађама дозволи слободан пролаз кроз Дарданеле. Али Берхтолд је у великој заблуди, ако мисли, да се питање Дарданела може решити само са пристанком великих сила. Аустроугарска је решила питање Босне и Херцеговине сама, позивајући се на своју снагу, ма да су се противиле неке велике силе, које су потписале берлински уговор. И берлински је уговор био међународне природе, па је ипак погажен. На тај се пример може позвати и Русија, кад буде довољно јака, да сама реши питање Дарданела.

На крају свога говора покушао је Берхтолд да умири делегате, да не прети никаква опасност због тога, што је Француска све своје убојне бродове довукла у Средоземно Море, али зато ипак је наглasио, да морамо и ми да повећамо своју убојну флоту. То је порука, да се спремамо за нове терете, нарочито ако се што пре не склопи мир између Италије и Турске. Међу тим слаби су изгледи за мир, а Берхтолд је одбио предлог чешког социјалисте Тусара да се Италија и Турска приморају на склапање мира, јер морамо остати неутрални. Можда пак Берхтолду то годи, што још није склопљен мир, јер ће то допринети можда, да наступи оно, што је Шварценберг отворено рекао, а Берхтолд потајно жели од свег срца.

Мунговска парада у Вел. Бечкереку.

Пишу нам из *Великог Бечкерека*:

Овде је у недељу 9. (22.) септембра био министар финансија, Телески, да пред својим бирачима „положи рачун о своме раду“. У ствари пак, дошао је овамо, да нам прочита свој извештај о стању угарских финансија, јер тај извештај због краткоће времена није могао да изнесе у сабору, кад су се тамо одигравали они покори уз помоћ полиције. О његовом извештају било је већ речи у „Застави“, која је необоривим доказима приказала мунговско распикућство са државним финансијама, па стога нећемо да се осврћемо на његова излагања.

Телески је стигао овамо у суботу у вече. У његовој пратњи били су и „Срби“ мунгови: Стева В. Поповић, др. Живко Богдан и Криштоф Телечки. Полиција је при дочеку била врло пажљива, па ипак је Телески чуо уз пут огорчене узвике: Доле с мунговима! Доле Лукач! и т. д. Прошао је као кроз шибе. После уласка у варош била је код великог жупана вечера, на којој је био и др. Милош Ђорђевић, али на ту вечеру нису били позвани она три „Србина“ посланика. Зар тако мало „чести“ уживају код великог жупана? У недељу је Телески положио рачун у великој дворници овдашње касине. Скоро сва наша полиција била је преобучена у грађанско рухо, да би напунила дворницу. За време говора чули се често узвици негодовања, нарочито кад је Телески говорио, да се не може дати опште бирачко право. Али чим се ко усудио, да пребаци што министру, полицаји су га изгурали из дворнице. Познати Чика Стева превео је Телескијев говор на српски, а говорио је и о автономији. И њему се често упадало у реч, а чули су се узвици: То је лаж! Што не идеш у Уздин! и т. д.

Др. Милош Ђорђевић отишао је са својим скупштинарима, да се поклони Телеском, а уједно и да захвали влади, што је укинула нашу автономију. Министар је, како прича овдашњи „Торонтал“ изјавио, да влада није хтела да укине автономију, само је укинула неке уредбе, које нису одговарале закону, па жели да се замени таким уредбама, које ће осигурати развитак автономије, али се неће такнути права световњака. То је исто, као кад би се рекло: Нисмо га убили, само смо му одсекли главу! Тако и влада говори: није укинула автономију, само јој је одрезала главу! Разуме се, да су др. Милош Ђорђевић и другови викали из свег грла: Живео Телески! Али тиме су сами себе обрукали.

Министар се одавде вратио испраћен строгом пажњом полиције, да му „одани“ бирачи не би штогод напакостили.

добре репутације *велике дискреције, да је био човек уман и да је био француским интересима одан*. Министар конначно препоручује, да му се издаде за отплату дуга и иначе укупно 12 хиљада франака. За ондашње француске замршене прилике у истину много.[18]

Да ли је ових 12 хиљада франака добио, не види се, али је вероватно. Није из Париза отпутовао, него је шта више Наполеону поднео један опширан мемоар под насловом: „Летимично *расматрања о узроцима великог руског уплива код Хришћанских народа турске царевине*, („Considérations fugitives sur le motif du grand ascendant que pit la Russie sur les peuples chrétiens, de la domination turque“.)[19] Очевидно се налазио у повољнијим приликама

[18] Исписи: стр. 743 – 744.
[19] Исписи стр. 746 и сљед.

(Наставиће се).

Књижевност.

„Бранково Коло“.

„Застава“ је имала прилике већ неколико пута да се обазре на „Бранково Коло“ одкако је оно дошло у руке новог уредника г. *Драг. Ј. Илијћа*, српског песника и књижевника. Том приликом „Застава“ је својим читаоцима топло препоручила овај колико озбиљан толико и симпатичан књижевни лист.

Ми редовно пратимо радове у овом књижевном органу и, упоређујући их са ранијим уређивањем, налазимо да је „Бранково Коло“ заслужило и већу пажњу наше интелигентне публике, која налази душевне хране у озбиљним и стварним књижевним чланцима, есејима и оригиналним радовима из лепе књижевности. И преводна књижевност је одабрана и са нарочитим планом удешена, јер се велика пажња указује најбољим производима из словенске, а нарочито чешке књижевности

Што је пак карактеристично за овај лист и што му вредност повећава, то су оригинални чланци, који се увек налазе на челу листа и који обично третирају најозбиљнија литерарна и национална питања. Сваки од тих чланака заслужује озбиљне пажње читалаца, јер су идеје у њима колико озбиљне и савремене, толико и језгровито написане

Друга добра страна овом угледном књижевном листу је у томе, што је у своје странице унео на првом месту расправљање питања о народном јединству на основици, која са политичким спекулацијама нема ничег заједничког. Уредништво је стало на објективно становиште отворивши своје странице једној анкети оба гледишта. То само показује са колико се објективности овај лист труди, да унесе више светлости и разраде о овоме питању.

Па ипак зато, неким српским и хрватским листовима („Србобран“ и „Pokret“) постао је овај књижевни лист као трн у оку. Како је „Бранково Коло“ отворило своје странице и присталицама и противницима националног српско хрватског јединства, њих је јако дирнуо чланак „Ћирилица или латиница“ и „Шта је народност“, па место да објективно се позабаве са овим чланцима, који случајно не одговарају њихову укусу, они су напали на овај лист, на уредника и све сараднике, напомињући како су то све они „непризнати генији“ који „ни један књижевни лист међу своје сараднике не прима“.

Разуме се, да из нападачевих речи провирује срдита немоћ, те неимајући правих разлога морали су ударити у извртање истине, јер у колико ми знамо, ваљани песник, Монах Валеријан (Бошњаковић), Божа Весић, Др. Б. С. Николајевић, Душан С. Николајевић, Др Рад. Казимировић, А. Шантић, професор Јован Живановић, проф. Агатановић, А Б. и други, сарадници су многих књижевних листова, као: „Летописа“, „Дела“, „Босанске Виле“, „Rada Jugoslov. Akademije“, и т. д. — Што многи од њих нису и сарадници „Срп. Књижев Гласника“ то је зато, што ни по своме правцу, ни по својим симпатијама не припадају тој групи књижевника на челу којих се налази преводилац Заратустре г. М. Ђурчин, и „лириски филозоф“ г. Дучић.

Ово напоменусмо само у толико у колико је потребно да покажемо са колико се тесногрудости започиње борба против једног угледног и добро уређеног српског листа, само зато, што се у његовим књижевним осејима третирају и таква питања, на која дотична господа, по своме мишљењу, имају патенат.

Кад већ мисле, да би „Бранково Коло“ требало да престане, „јер је доста ове лакрдије која се у последње време тера са „Бранков. Колом“ и са свима нама“, дужност би била и да образложе ово тврђење, да укажу где је та „лакрдија“ и у чему је. — Овако, само рећи а не доказати примером, нити је разумно ни какав доказ.

Овако, како се данас уређује „Бр. К.“ потпуно заслужује пажњу српских читалаца, јер је то у истини један добро уређени с р п с к и књижевни лист.

— вић.

Политички преглед.

Мунговска лађа тоне.

Гроф Стеван Тиса био је у Папи, где су против њега приређене велике демонстрације. На кући, где је одсео, разбили су прозоре. Кад је прошао поред једне градње, просули су радници кречну воду. Тиса је морао нарочитим возом да побегне из Папе. После тога иступио је из мунговске странке гроф Павле Естерхази у Папи и са многим угледним владиновцима прешао је у опозицију. Министар председник Лукач признао је, да овако даље не може ићи али он неће да одступи. Нека се не брине. Отераће га. Да би пак показао чврстину свога положаја, израдио је код краља, да одликује будимпештанског полицајног капетана и све оне полицајне званичнике, који су помагали при избацивању посланика из сабора. Али зна се, да влада онда дели ордене, кад се спрема за бегање. Још ће Лукач покушати, да наговори краља, да дође у Будимпешту, али ни то му неће помоћи. Његови су дани на столици министра председника избројани. Мунговска лађа тоне.

Накнадни избор посланика у Босни.

У четвртак 17. (26.) септембра обављен је накнадни избор српског посланика за травнички изборни срез. Била су четири кандидата, од којих ниједан није добио апсолутну већину гласова. Обавиће се ужи избор између Јакова Поповића, пароха из Јарца, који је добио 2076 гласова и Попадића из Бугојна, који је добио 1862 гласа. Јаков Поповић је кандидат Јефтановићеве странке, која се купи око „Српске Ријечи“.

Дозвољен пролаз српске муниције.

Из Солуна јављају, да је турска влада коначно дозволила превоз оружја и муниције, која је послата из Француске Србији, а коју су биле задржале турске власти. Нема сумње, да је у тој ствари српској влади била на помоћи и француска влада, те су тако заједнички успеле, да приволе турску на пропуштање. Но врло је вероватно, да је турска влада пре давања те дозволе добила уверење и јамчевине, да Србија неће заратити са Турском. Догађај овај говори свакако у прилог оним гласовима, који уверавају, да неће доћи до рата.

Револуција на Самосу.

На острву Самосу бију се љути бојеви између турске војске и грчких усташа. На острво Самос дошло је са острва Икароса око 140 усташа, који се искрцали код Маратона Кампоса, прогласили присаједињење острва Самоса Грчкој и отерали турске власти. Усташима са Икароса придружили се усташи са Самоса. У Маратону Кампоса било је 120 турских војника, али се ови по наредби самоског кнеза, још пре доласка усташа са Икароса повукли до вароши Карловасија, одакле су отишли у Вати. Усташи су из Маратона Кампоса дошли у Карловаси, где их је становништво одушевљено дочекало. Ту је одржан народни збор, који је поставио захтеве: да турске чете оду са острва; да им се даду јамчевине о очувању привилегија, што их острво ужива и кнежевство буде посве независно од свачија утицаја. Народ је опуномоћио устаског вођу Софуљеса, да изведе те народне захтеве. Усташи затим продрли према Ватију и недалеко од тога града сукобили се са турском војском, која је дотле добила појачања. Већ од неколико дана се сада бију крвави бојеви око Ватија и у самом Ватију. Појединости нису познате, јер је прекинута брзојавна веза са Самосом. Преко Смирне долазе гласови, да се један жандармеријски капетан, Софуљес, брат устаског вође, одметнуо усташима; да се једна компанија турских војника предала и да се један део усташа пробио кроз турску одбранбену линију. У Лондон су преко Цариграда стигли гласови, да су турски војници, што их је влада послала на Самос, отказали послушност својим официрима, те у вароши Ватију пљачкају и убијају кога год стигну, не штедећи ни жене ни децу. У луку код Ватија стигла је једна енглеска и једна француска крилатаца. Заповедници тих бродова искрцали су један део својих војника, преузели на себе чување вароши и позвали турског заповедника, да обустави пуцање у унутрашњости варошкој. Настојавају, да поведу преговоре и са усташима.

Вести из места и са стране.

Црногорска народна имна.

Један талијански лист пишући о црногорској народној имни (Онамо 'намо, за брда она), која се пева скоро исто тако као песма чувеног талијанског јунака Гарибалдија, износи, да је та имна поникла овако: Када су Црногорци 1877. године ратовали са Турцима, Кнез Никола спева песму којом је хтео да бодри ратнике и како при руци није било никаквог композитора, повери архимандриту цетињског манастира, да тражи згодну арију за ту песму. Архимандрит је био добар појац, али је световне песме слабо познавао. Дуго је лупао главу, док се најзад не сети Гарибалдијеве песме, која му се јако допала када је једном приликом био у Италији. Одлучи се, да књажеву песму дотера према арији Гарибалдијеве песме. Тако је мењао неке речи, по неку додавао, а по неку изостављао, док је није дотерао тако, да се може певати гласом Гарибалдијеве песме. Крај је пак певао по неким старим народним напевима Тако је, по талијанском листу, постала садања црногорска имна.

Уметничка представа у Новоме Саду.

У среду, 19. септембра (2. октобра) о. г. приредиће представу у великој дворници код „Јели савете“ у Новоме Саду немачки уметник Дани Гиртлер. Он на особито вешт начин приказује своје поштовање према песнику Хајнеу. Приказује и разна дневна питања неусиљено, а при том сам себе прати најразновреснијим музичким инструментима. Гиртлер је у своме животу много претрпео због своје борбе за слободу и правду, па ће због тога његова представа бити врло занимљива. Улазнице се могу у напред купити код С. Ковача, трговца у Новоме Саду.

Румска реална гимназија.

Из Руме јављају, да ће се уписивање ученика за први разред тамошње нове реалне гимназије извршити 1., 2. и 3. октобра о. г. по нов. кал. у згради српске народне школе, где ће привремено бити смештена реална гимназија. Призивање св Духа обавиће се 4. октобра, а затим ће отпочети и школска настава.

Железница између Земуна и Митровице.

Угарски министар трговине дао је Н. Плавшићу, секретару осечке трговачке и занатлијске коморе, дозволу за градњу железнице од Земуна до Митровице. Нова железничка пруга пролазиће поред ових места: Бежанија, Сурчин, Добановци, Деч, Шимановци, Карловчић, Михаљевци, Суботиште, Брестач, Никинци, Хртковци и Јарак, а у Митровици спојиће се са главном пругом, која иде за Брод и Инђију.

Лорковић и Кошутић.

Др. Иван Лорковић, бивши уредник „Хрватског покрета“ дао је у званичним „Народним Новинама“ изјаву, да је чланак „Кошутић председава и суди“ у 129. броју „Хрватског Покрета“ ушао у лист без његовог знања и одобрења. Он и изнаје, да тај чланак садржи увреде за Кошутића, па жали, што се то догодило, а све увреде у томе чланку опозива.

Великоиздајничка породица.

У Горици (Аустрија) ухапшен је Талијан Никола Страдолини, ципелар, са целом породицом због велике издаје и увреде Величанства. После довршене расправе осуђен је Страдолини на 12 дана затвора, жена му на 10 дана затвора, кћи Ерминија на три месеца затвора и прогон из Аустрије, а кћи Марина на 9 дана затвора. Синови Марино и Романо осуђени су сваки на 5 дана затвора, а удата кћи Долора Петернел на два месеца тешке тамнице.

Учитељски концерат у Ст. Футогу.

У среду 19. септембра (2. октобра) о. г приредиће управни одбор среског учитељског збора новосадског у просторијама повориштне дворнице Ж. Нинковог концерат уз суделовање српске црквене певачке дружине футошке.

Кратке вести.

— Код Шандорудвара (близу Великог Бечкерека) нађен је мртав Мита Тешин, чобанин. Умр'о је погођен капљом у срцу.

— Српски краљевић Ђорђе посетио је талијанског краља у Санросору и био код њега на ручку.

— У Сомбору је Никола Тиквицки тешко ранио Николу Маширевића, јер су обојица једну девојку волели.

— У Сенти је извршио самоубијство келнер Милан Димитријевић Узрок несрећна љубав према једној поквареној девојци. Присутни жандар му је одгурнуо руку, па га је тане погодило у трбух, али рана није смртоноста.

— У Америци су 33 женске постављене за чуваре кула за светиљке на морској обали.

— У Гетингену је једна 17 годишња девојка с добрим успехом положила испит за кројачког калфу.

— У Шпањолској железничари ступили у штрајк. У Барселони се спрема опћи штрајк, у ком би случају у Барселони био проглашен преки суд.

— Из Рима јављају, да је вулкан Стромболи почео избацивати лаву и да је пепелом засуо више села. На неким местима је слој пепела дебео 2 метра. Вулкан избацује и грдне стене.

— Удова грофица Толстој измирила се са својом ћерком Александром, те је тако рашчишћено и питање о књижевној оставини грофа Толстоја.

— Саратовски владика лишио је чина 62 попа, што му се нису у свему покоравали.

— Против удове Беле Пелцла, бившег судије врховног суда у Сарајеву води се истрага, јер је за 300 круна помогла многима да добију чиновничко место на железници. Због тога је 150 чиновника железничких суспендовано

— Државни одветник у Задру предложио је, да Јукићевом другу Алфиревићу суди порота изван Далмације, јер би га Далматинци ослободили

— Бечка порота осудила је на смрт Рудолфа Рајнера, који је убио стражара Сахера.

— У Лондону је неки Титут пуцао у кафани „Хотел Хорзеите“ најпре на два госта, али није их погодио. Затим је убио пословођу госпођу Товер, једну келнерку тешко ранио, на улици у бежању убио је портира, ранио је једног продавца новина и истерао четири зуба портиру суседног хотела.

Народна привреда.

Мањак у спољној трговини.

У 1911., години увезла је Угарска робе за 2082 милијона и извезла је за 1830 милијона, према томе је **мањак 252 милијона круна.** Од 1909. године све је већи мањак у нашој спољној трговини. У 1909 години био је мањак 109, у 1910. години 136, а у 1911. години пак 252 милијона круна. Укупан мањак за те три године је **497 милијона круна.** За толику је своту Угарска осиромашила Наш извоз жита и стоке бива све слабији. Извоз стоке у 1911. години био је са 84 милијона круна мањи од извоза у 1910. години. Из Аустрије смо 1911. године увезли робе за 1528 милијона круна, за 134 милијона круна више него што смо тамо извезли. Аустрија се дакле обогатила на наш рачун за 134 милијона. И то је доказ, да је заједничко царинско подручје корисно само за Аустрију а не и за нас. Да имамо самостално царинско подручје, подигле би се фабрике, па би новац остајао код нас.

Невоље на новчаној пијаци.

Оскудица на новчаној пијаци још увек траје. Говор грофа Берхтолда о мутном положају на Балкану врло је рђаво утицао на новчану пијацу. Уз то је дошла изјава угарског министра финансија, да ће подићи нов зајам. То је ужасно утицало на берзу, која је одговорила обарањем цене државних папира. Крунска рента пала је на К 85·90. Тако ниско никад није стајала. Новац се тешко добива. Аустроугарска Банка ће ових дана имати велика издавања, јер с друге стране не стиже новац. У Берлину је још већа невоља. Из Њујорка јављају, да су се тамо прилике поправиле, јер је из Енглеске стигло 30 милијона круна у злату.

Брзојави „Застави“.

Стигли 30. септембра.

Прилике на Балкану.

Цариград. На захтев великих сила турска је влада одустала од своје одлуке, да у једренском вилајету одржи велике војничке вежбе. То се сматра, као да је мир на Балкану осигуран.

Цариград. Руски и енглески посланик заједнички су препоручили турској влади, да што пре изведе потребне реформе.

Софија. Руски цар Николај опоменуо је краља Фердинанда, да не руши мир на Балкану. Све велике силе саветовале то исто бугарској влади. Под притиском великих сила изјавила је и српска влада, да неће моћи помагати Бугарску, ако зарати.

Цариград. Турска је влада пропустила 300 вагона ратна материјала за Србију, јер се уверила о мирољубивости српске владе.

Русија и Енглеска.

Лондон. Између Сазонова и Греја постигнут потпун споразум у свима питањима. Поговара се да ће Италија иступити из савеза са Аустроугарском и Немачком и прикључити се тројном споразуму.

Италија и Турска.

Рим. Како нема изгледа на скорашње склапање мира, Италија позвала под заставе 70 хиљада резервиста.

Сазив српске народне скупштине.

Београд. Поговара се, да ће се српска народна скупштина састати у ванредно заседање 25. септембра(?)

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 30. септембра 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К — п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша — К — п. до — К — п.
Чаполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 16 К — п. до — К — п.
Зоб нова 17 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 20 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов 10 К — п. до — К —

Све од сто кила.

Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Свињи угојени тешки 124 до — п.
Свињи средњи . . 120 до — п.
Свињи лаки . . . 100 до — п.

Теоци К 1·— по кили.
Овци 30—40 К пар.
Јагњци 20—30 К пар.

НА ПРОДАЈУ

Добро уведена „ГРАЂАНСКА ГОСТИОНИЦА“, са сталним и страним гостима, која постоји у Вршцу у најживљој улици, због другог предузећа продаје се по врло повољним условима, за које се ваља обратити само на Змај Јовановићева ул. број 37 Вршац

1447 3—3

ПОМОДНО-ГАЛАНТЕРИЈСКА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

МИТЕ ПЕТРОВИЋА У ВРШЦУ

потребује **1 старијег и 2 млађа помоћника**, који говоре осим српски, још и мађарски, немачки и румунски, могу одмах или за 14 дана ступити. 1555 3—5

ПРОДАЈА РАДЊЕ

„СИГУРНА БУДУЋНОСТ“

Своју коурент-мануфактурну трговину са **КУЋОМ** која више 80 година на главном ТРГУ постоји, прави 100—120 хиљада круна годишњег обрта, вољан сам услед већег подузећа из слободне руке продати. Ко је дакле вољан ову ретку прилику употребити и располаже са 40—50.000 круна готовине, нека се обрати на 1566 3-6

ЈЕВТУ ПАНТИЋА, (Csák) Чаково t. m.

ДА ЛИ СЕ ВИ ПУДЕРУЈЕТЕ? — ДА!

Од како се у угарској продаје чувени американски

JEC

ПОРЦЕЛАН ПУДЕР

(Jesz Porcellan Puder)

од тада радо употребљавам пудер, јер

JEC порцелан пудер је најпријатнији мирисави пудер
JEC порцелан пудер је најфинији пудер на свету
JEC порцелан пудер је најнешкодљивији пудер
JEC порцелан пудер спречава знојење лица, руку, пазуха
JEC порцелан пудер отклања бубуљице и пеге
JEC порцелан пудер се врло добро лепи за лице
JEC порцелан пудер чини лице отменим и лице се не сјаји
JEC порцелан пудер је најфинији прашак за лице на целом свету
JEC порцелан пудер може се добити у оригиналним американским кутијама по 3 и 5 круна у 6 разних боја и то: **бео, роза, отворен роза, крем, отворен крем и у природној боји лица.** — При поруџбини нека се тачно назначи, која се боја жели и по коју цену.

ДЕВОЈКЕ И МОМЦИ ИЗ ПРОВИНЦИЈЕ

сви без разлике купују прави

ДИАНА КРЕМ и ДИАНА САПУН

(Diana-Creme u. Diana-Seife)

маст за пролепшавање лица и руку

од кад се иста свуда по 1606 1—10

50 потура

може добити. Једино средство против бубуљица и пега. Може се поручити поштом уз поузеће код власника:

Erényi Béla

DIANA GYÓGYSZERTÁR

BUDAPEST, Károly-Körut 5.

Најмања је поруџбина 3 круне.

Може се добити свуда у целој земљи.

ТРАЖЕ СЕ ЗАСТУПНИЦИ.

Осигуравајуће друштво тражи за прибављање све врсте осигурања заступнике уз високу провизију. У случају повољног успеха ставља се у изглед стално место са фикс платом. 1547 3—3

Понуде ваља слати **администрацију „Заставе“** под бројем **123.**

За своју мануфактурну и мешовите робе трговину

потребујем помоћника

који сервира 3—4 године, у радњу ступити може одмах или 15. октобра т. г.

1584 3-3 **МИША МАТЕИЋ Oppava** (Torontál).

Трговина мушке и женске моде, кратке и галантеријске робе

ДУШАНА С. МОНАШЕВИЋА

у Новоме Саду

потребује **једног старијег помоћника** **вештог** En-gross **струци, намештању излога,**

једног старијег помоћника који разуме **струку шешира** и да је вешт **за детајлно оделење.**

1 старијег окретног и вештог помоћника

Уједно требам

3 до 4 млађа помоћника.

Ступање одмах или за 14 дана. 1546 5—6

ЗА СВОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ И ДЕЛИКАТЕСА ТРГОВИНУ ПОТРЕБУЈЕМ

једног помоћника

који сем српског језика, немачки и мађарски говори. Првенство имају они, који су дуже времена у појединим радњама сервирали. Понуде са захтевом плате ваља слати на 1577 3—3

НИКОЛУ ЂУРИЋА, Вуковар.

Помодно мануфактурна трговина

СЛАВКА МИЛОШЕВИЋА У СТ. БЕЧЕЈУ

потребује 2 помоћника и то, једног старијег и једног млађег, који су вешти и самостални продавци и да сем српског језика знају мађарски говорити и да су вешти намештању излога, ступити у радњу могу одмах 1583. 3—3

ПОМОЋНИК Способан и самосталан продавац добар спремач, који зна сем српског језика, немачки и мађарски говорити, може добити место одмах код фирме 1483 3—4

Schosberger Lajos és Társa — Ujvidék.

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА И БЕЛЕ РОБЕ ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА ЛУКИЋА

:: У МИТРОВИЦИ :-:

Потребује једног старијег ПОМОЋНИКА, који је самосталан продавац и вешт у намештању излога и да зна српски, немачки и мађарски потпуно говорити. 1558 3—3

Шпецераја и деликатеса трговина

Б. А. ДИМИТРИЈЕВИЋА

У ПАНЧЕВУ

потребује **старијег помоћника,** који треба да је добар детајлиста и добар аранжер излога. У офертима треба захтев плате означити. Ступити у радњу може 1. октобра. 1568 3—3

Електрична Штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.